

Justitiedepartementet

Remissvar över betänkandet Nya nätbrott och andra åtgärder för genomförandet av direktivet om bekämpning av våld mot kvinnor och i nära relationer (SOU 2026:34)

Ju2026/01507, Justitiedepartementet

Institutet för mänskliga rättigheter inkommer härmed med remissvar över betänkandet **Nya nätbrott och andra åtgärder för genomförandet av direktivet om bekämpning av våld mot kvinnor och i nära relationer**

Sammanfattning

Institutet för mänskliga rättigheter välkomnar åtgärder som stärker skyddet mot våld mot kvinnor och våld i nära relationer, inklusive våld som utövas genom digitala kanaler. Att förebygga och motverka könsbaserat våld är en del av Sveriges internationella människorättsliga åtaganden, bland annat enligt konventionen om avskaffande av all form av diskriminering av kvinnor (kvinnokonventionen) och Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet (Istanbulkonventionen).

Vi har valt att särskilt yttra oss över förslaget om kriminalisering av könsbaserat näthat och förslaget om en ny lag om avlägsnande av nätbrottsinnehåll.

Vi ser **positivt** på förslagets syfte att stärka skyddet för personer som utsätts för könsbaserat våld och kränkningar i digitala miljöer. Samtidigt **understryker vi vikten** av att de föreslagna åtgärderna utformas med respekt för yttrande- och informationsfriheten samt kraven på rättssäkerhet och proportionalitet.

Övergripande synpunkter

Institutet för mänskliga rättigheter välkomnar utredningens förslag om att stärka skyddet mot våld mot kvinnor och våld i nära relationer, inklusive våld i digitala miljöer. Staten har en skyldighet att förebygga och bekämpa könsbaserat våld samt skydda enskildas rätt till liv enligt artikel 2 i den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) och artikel 2 i EU:s rättighetsstadga, skydd mot omänsklig eller förnedrande behandling enligt artikel 3 i Europakonventionen och artikel 4 i EU:s rättighetsstadga samt rätt till privatliv enligt artikel 8 i Europakonventionen och artikel 7 i EU:s rättighetsstadga. Utöver detta är staten även skyldig att motverka könsdiskriminering och främja jämställdhet enligt artiklarna 21 och 23 i EU:s rättighetsstadga samt artikel 2 i FN:s kvinnokonvention. Könsbaserat våld utgör en form av diskriminering som begränsar kvinnors möjligheter att åtnjuta sina mänskliga rättigheter på lika villkor. Även Sveriges åtaganden enligt Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet (Istanbulkonventionen) är centrala i detta sammanhang.

Vi **tillstyrker** utredningens förslag och instämmer i dess bedömningar, med undantag för de delar som kommenteras särskilt nedan. Statens skyldighet att skydda enskilda mot våld och kränkningar måste förenas med respekten för andra grundläggande fri- och rättigheter. Detta gäller särskilt yttrande- och informationsfrihet enligt 2 kap. 1§ regeringsformen, artikel 10 i Europakonventionen, artikel 19 i FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter samt artikel 11 i EU:s rättighetsstadga. Begränsningar av dessa rättigheter måste vara tydligt avgränsade, förutsebara, nödvändiga och proportionerliga samt omfattas av tillräckliga rättssäkerhetsgarantier enligt 2 kap. 21 och 23 §§ regeringsformen.

Utredningen innehåller en barnrättskonsekvensanalys, men denna bör fördjupas i framtida beredningar. Barn och unga deltar i stor utsträckning i digitala miljöer och riskerar att utsättas för de former av våld, hot och kränkningar som förslagen avser att motverka. Förslagen har därför betydelse för barns rätt till

skydd mot våld enligt artikel 19 i barnkonventionen, rätt till privatliv enligt artikel 16 samt yttrande- och informationsfrihet enligt artikel 13. Vi anser att utredningen i större utsträckning bör analysera hur förslagen påverkar barn, både som brottsoffer och som rättighetsbärare vars yttrandefrihet kan begränsas. En sådan analys bör även tydliggöra hur principen om barnets bästa enligt artikel 3.1 i barnkonventionen har beaktats.

Förslagen aktualiserar artiklarna 6, 7 och 16 i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (funktionsrättskonventionen), särskilt i fråga om kvinnor och barn med funktionsnedsättning samt skyddet mot utnyttjande, våld, och övergrepp. Ett intersektionellt perspektiv är därför relevant vid bedömningen av hur förslagen påverkar personer som kan vara särskilt utsatta för våld och digitala kränkningar. Institutet har enligt artikel 33.2 i funktionsrättskonventionen i uppgift att främja, skydda och övervaka genomförandet av konventionen i Sverige.

Mot bakgrund av våra övergripande synpunkter lämnar vi särskilda kommentarer på förslaget om kriminalisering av könsbaserat näthat i avsnitt 11.2.6 och förslaget om en ny möjlighet att avlägsna nätbrottsinnehåll i kapitel 12.

Könsbaserat näthat kriminaliseras (kapitel 11.2.6)

Institutet för mänskliga rättigheter **tillstyrker** förslaget om att införa en ny straffbestämmelse om könsbaserat näthat. Könsbaserat näthat kan innebära allvarliga kränkningar av enskildas rättigheter och begränsa deras möjligheter att delta i det offentliga samtalet på lika villkor. Ett starkt straffrättsligt skydd kan därför bidra till att motverka könsdiskriminering och främja jämställdhet, i linje med de skyldigheter som vidare utvecklas i FN:s kommitté för avskaffande av diskriminering av kvinnor (CEDAW-kommitténs) allmänna rekommendation nr. 35.¹

¹ FN:s kommitté för avskaffandet av diskriminering av kvinnor, allmän rekommendation nr 35, CEDAW/C/GC/35 (2017).

Den föreslagna bestämmelsen går längre än den kriminalisering som krävs enligt artikel 8 i direktiv (EU) 2024/1385 genom att även omfatta uttryck för missaktning. Utredningen har använt bestämmelsen om hets mot folkgrupp i 16 kap. 8 § brottsbalken som förebild för förslaget. Yttrandefriheten skyddar även yttranden som kan uppfattas som stötande, provocerande eller kränkande. En kriminalisering av uttryck för missaktning ställer därför särskilda krav på tydlighet och förutsebarhet, så att gränsen mellan straffbara yttranden och legitim samhällsdebatt kan upprätthållas.²

Mot denna bakgrund välkomnar vi utredningens tydliggörande att bestämmelsen ska tolkas restriktivt och att straffansvar endast ska komma i fråga när det står fullt klart att gränsen för en saklig och vederhäftig diskussion har överskridits. Det är av ytterst vikt att denna avgränsning får genomslag i rättstillämpningen för att säkerställa att bestämmelsen är förenlig med kraven på förutsebarhet, nödvändighet och proportionalitet vid begränsningar av yttrandefriheten.

En ny möjlighet att avlägsna nätbrottssinnehåll (kap. 12)

Institutet för mänskliga rättigheter ser **i stort positivt** på förslagets syfte att stärka skyddet för personer som utsätts för brott i digitala miljöer och att förhindra fortsatt spridning av kränkande och brottsligt innehåll. Samtidigt väcker detta frågor om rättssäkerhet och proportionalitet.

Enligt förslaget ska en behörig myndighet kunna besluta om avlägsnande eller oåtkomliggörande av innehåll som skäligen kan antas utgöra ett led i vissa brott. Föreläggandet ska gälla omedelbart och innehållet ska avlägsnas eller göras oåtkomlig så snart som möjligt, senast inom en timme från det att föreläggandet har tagits emot. Detta innebär att innehåll kan avlägsnas utan att det dessförinnan har fastställts att ett brott har begåtts.

Utredningen motiverar det föreslagna beviskravet med hänvisning till motsvarande beviskrav vid beslag enligt 27 kap. rättegångsbalken, och visar även

² NJA 2023 s. 246, p. 8–9; NJA 2005 s. 805.

att samma rekvisit har använts till den nyligen antagna lagen (2026:1235) om avlägsnande av rekryteringsinnehåll online. Vi anser dock att utredningen inte tillräckligt har belyst skillnaderna mellan dessa åtgärder, särskilt med hänsyn till att avlägsnande av nätinnehåll innebär ett direkt ingrepp i yttrande- och informationsfriheten. Det bör därför analyseras närmare om det föreslagna beviskravet är tillräckligt för att säkerställa att sådana ingrepp är nödvändiga och proportionerliga.

Sådana åtgärder innebär en ny begränsning av yttrande- och informationsfriheten, som skyddas enligt 2 kap. 1 § regeringsformen, artikel 19 i FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter, artikel 10 i Europakonventionen och artikel 11 i EU:s rättighetsstadga. Dessa begränsningar måste uppfylla kraven på nödvändighet och proportionalitet enligt 2 kap. 21 och 23 §§ regeringsformen samt motsvarande krav i de internationella rättighetsinstrumenten. Att innehåll kan avlägsnas innan det har fastställts att ett brott har begåtts och innan beslutet har prövats av en domstol väcker frågor om hur dessa krav ska säkerställas i praktiken.

Utredningen föreslår rättssäkerhetsgarantier, bland annat krav på motiverade beslut, proportionalitetsbedömningar och möjlighet till överklagande. Det kvarstår dock osäkerheter kring hur dessa garantier kommer att fungera i praktiken, särskilt eftersom ett föreläggande gäller omedelbart och innehållet kan ha avlägsnats innan beslutet har hunnits prövas av domstol. Om ett beslut senare visar sig vara felaktigt eller oproportionerligt kan ingreppet i yttrande- och informationsfriheten redan ha fått konsekvenser som inte fullt ut kan avhjälpas genom en efterföljande domstolsprövning. Europadomstolen har i sin praxis betonat vikten av tillräckliga rättssäkerhetsgarantier vid åtgärder som begränsar tillgången till innehåll på internet.³

Vi anser därför att det i den fortsatta beredningen bör övervägas om ett högre beviskrav eller ytterligare rättssäkerhetsgarantier behövs. Särskild vikt bör läggas

³ Europadomstolen, *Kablis mot Ryssland*, nr 48310/16 och 59663/17, dom den 30e april 2019; *OOO Flavus m.fl.* nr 12468/15, 23489/15 och 19074/16, dom den 23 juni 2020

vid hur risken för felaktiga beslut kan begränsas redan vid den initiala prövningen och hur rätten till ett effektivt rättsmedel enligt artikel 13 i Europakonventionen och artikel 47 i EU:s rättighetsstadga ska säkerställas i praktiken.

Ärendets handläggning

Detta remissvar har beslutats av direktören Fredrik Malmberg och föredragits av utredaren Abigail Booth. I den slutliga beredningen har även tillförordnad chef för enheten utredning och analys Charlotte Palmstierna.

Fredrik Malmberg

Direktör